

un système de direction administrative de l'économie. La forme „des établissements d'utilité publique ayant le caractère industriel ou commercial“ est créée dans l'intention de dispenser le plus possible les entreprises nationalisées et les établissements dudit caractère administratif et des méthodes que la direction d'Etat leur impose pour leur donner un caractère commercial.

c) La forme „des établissements d'utilité publique“ (c'est-à-dire jusqu'en 1963 „des organismes publics“ et „des organismes économiques“) qui a pris naissance dans „l'organisme économique“ unique (la Loi № 20 de 1957) comme organe de direction et de contrôle de tous les investissements de l'Etat dans l'économie, s'est transformée en fusionnement supérieur économique en vue de diriger les branches particulières de l'économie (en réalité AOR pareil à nos anciennes directions). Le droit d'acheter les actions des sociétés existantes et de participer aux opérations de Bourse a poussé la doctrine égyptienne à les prendre pour des entreprises d'utilité publique vu que la loi commerciale considère ces actes comme des actes commerciaux.

Nous pouvons conclure que dans le système économique de la RAU qui porte des caractéristiques prédominantes d'un système de la direction administrative de l'économie dans le cadre d'une économie planifiée, se font voir de différentes formes des entreprises d'utilité publique. Parallèlement avec ces nouvelles formes on utilise aussi les formes provenant de l'ancien système. Cependant, le processus en se développant dans l'Egypte d'aujourd'hui entraîne inévitablement avec lui l'accroissement de l'importance de nouvelles formes qui se manifestent dans le cadre du secteur public de l'économie.

ЗАВЕШТАЊЕ У ДУШЕВНО НЕНОРМАЛНОМ СТАЊУ

Често се поставља питање пуноважности тестаментa било да је тестамент саставио сам завешталац или по казивању тестатора судија средског суда или га је завешталац усмено дао двојици сведока. — Пуноважност је нарочито у питању ако је завешталац душевно ненормалан (у ширем значењу речи) или у стању предстојеће смрти.

Из тих разлога потребно је са судско-психопатолошког става претрести и указати на чињенице које су често узрок да се посумња или чак одрекне пуноважност извесног тестаментa.

I. — По нашем позитивном праву за пуноважност тестаментa од битне важности су: 1) способност за расуђивање, 2) способност за одлучивање и 3) навршење шеснаест година.

1) *Способност за расуђивање.* — Способност за расуђивање може постојати ако постоји могућност схватања свог дела. Правно-психолошки схватање значаја свог дела обухвата: а) природни, односно реални значај дела и б) друштвени значај дела.

а) За природни, реални значај дела потребно је схватање да извесна радња проузрокује одређене последице, схватање које по своме знању и искуству може имати душевно просечна особа. — Поремећај овог схватања често постоји у ненормалностима предвиђања, расуђивања и закључивања (в. Д. Јевтић: *Судска психопатологија*, с. 56), затим при ненормалном (настраном запажању, нарочито при халуцинацијама, (*Ibid.* с. 60),

потом при ненормалности мишљења, особито при постојању суманутих идеја (*Ibid.* с. 72) и најзад при поремећају сећања (*Ibid.* с. 75, 81).

б) За друштвени значај дела потребно је схватање да извесна радња проузрокује друштвено корисне, друштвено штетне и најзад друштвено индиферентне последице, то је схватање које може имати душевно просечна особа која живи у друштвеном колективу.

Недостатак овог схватања може бити последица напред поменутих ненормалних интелектуалних функција, али такође и нестеченост комплексних осећања, сентимената (*Ibid.* с. 34), као и постојање страсти (*Ibid.* с. 100—108), постојање моралне закржљалости (*Ibid.* с. 425) и неживљења у друштвеном колективу.

Неразвијеност или недостатак схватања природног и друштвеног значаја дела, као и поремећења, деформације и губљење ових схватања може постојати код душевно ненормалних особа, првенствено код душевно болесних, душевно поремећених и душевно закржљалих, јер, — у овим патолошким стањима психе поједине психичке функције или већина истих због своје ненормалности или због ненормалног (нефизиолошког, патолошког) учествовања у координисаном раду стварају неправилан лик реалног спољњег света и неправилно схватање о стању сопственог организма (тела и психе).

Под душевним обољењем (*psychosis, phrenesia, vesania*) подразумевају се обољења централног нервног система, која се испољавају у патолошким облицима (поремећењима и процесима) већине психичких функција. — Психозе могу бити дуговремене односно „трајне“ и привремене (*Ibid.* с. 10). На пример: шизофрениа, епилепсија, прогресивна парализа, и сва последична оглуђења (деменције), или привремена душевна обољења: манично-меланхолична психоза.

Под привременим душевним поремећењем подразумева се привремено поремећење већине психичких функција, првенствено функција разума, које траје док постоји и дејство спољашњег или унутрашњег проузроковача тог поремећења или пак траје док се не прекине медицинском помоћи (*Ibid.* с. 9—10). На пример: душевно поремећење услед тровања алкохолом; код можданих повреда, обољења и тумора; у патолошким афектима страха, очајања или јарости; у хипнози; у пеналној психози; у психички индуцираних и у психичкој епидемији; последично после тровања; у аутоинтоксикацијама и код инфективних болести; у кризама ендокриних обољења; у климактерију; у старосним и артериосклеротичним можданим променама, итд.

Под заосталим душевним развојем (*oligophrenia*) подразумева се психичко неразвиће односно душевна недозрелост проузрокована закржљалошћу централног нервног система (првенствено мозга и чула) или ненормалношћу ендокриних жлезда или неживљењем у социјалној средини. На пример: идиотизам; слабоумност, плиткоумност, кретенизам, итд. (*Ibid.* с. 11).

2) Способност за одлучивање. — Могућност одлучивања означаје способност да човек поступа према својем схватању. Душевно просечна особа у нормалним условима поступа сходно свом схватању значаја дела. Ако

је то схватање последица ненормалног расуђивања, онда ће имати за последицу и ненормално одлучивање, а с тим и поступци могу бити неприкладни за дату прилику (индиферентни, узалудни, бесциљни, односно некорисни или штетни). Такво одлучивање најчешће видимо код душевно болесних односно душевно поремећених и душевно закржљалих.

Постоје пак и случајеви кад је расуђивање углавном неоштећено, али пре но што дође до одлуке о акцији, учињени су извесни покрети (радње) и мимо воље. То се може догодити код рефлекторних, аутоматских, инстиктивних, импулсивних, афективних и каткад присилних покрета (*Ibid.* с. 86, 87).

Лакоумност представља посебан начин просуђивања чињеница и доношења закључака на основу којег се приступа делању; — *лакоумна* особа има способност да претпостави последице делања, али те последице не утичу на њену одлуку, пошто моментална жеља да задовољи нагонску тежњу или емоционални прохтев, отклања представе будућег зла, — дотле *малоумној* особи (*idiotismus, imbecillitas*) недостaje способност да претпостави последице делања које би је евентуално задржале од делања.

Према реченом „лакоумно“ могу делати како малоумне особе тако и бројне психопатске особе, каткад и душевно просечне особе.

Постоје најзад случајеви кад је расуђивање неоштећено али одлучивање и извршење делатности зависи од спољашних ненормалних прилика. То је случај спољашних претњи, принуда, превара, изнуда и заблуда.

3) *Навршених 16 година старости.* — Доба старости утврђује се на основу извода из матичне књиге рођених. — Недозрели малолетници који не могу да схвате значај свог (конкретног) делања, као и малолетници под старатељством (под родитељском влашћу) нису пословно способни односно нису способни за тестваторство.

II. — *Облици тестамена.* — „Тестамент је пуноважан ако га је завешталац написао својом руком и ако га је потписао“ (чл. 68 Зак. о наслеђивању).

1) Пуноважност таквог тестамена доведена је у питање ако је:

а) завешталац неписмен, што значи да се није описменио или је заборадио да пише и чита;

б) завешталац је неспособан да пише, чита и да се потпише и ако је био описмењен. То може бити последица акутних повреда и акутних и хроничних телесних и душевних обољења. На пример: акутна повреда мозга, ослепљење, повреде обе шаке или психосоматских стања; запаљења можданица, запаљење мозга, ебмолије, тромбозе и крвављења можданих крвних судова; последичне агнозије (непрепознавање симбола или предмета спољњег света), апраксије (неспособност да се нешто одн. неки предмет употреби смишљено и по жељеној сврси), афазија (поремећење одн. оштећење одн. онемогућење говора), алексија (неспособност читања), аграфија (неспособност спонтаног писања), (*Ibid.* с. 94, 95), настале услед можданих повреда и још чешће можданих обољења и атрофије мозга (на пример: као последица атеросклерозе или деменције сенилис), такође у случајевима криза оболелих ендокриних жлезда (на пример: *dijabetes*,

coma uraemicum, coma thyreotoxicum etc.); при разноврсним оштећењима свести услед повреда или болести, такође у ропцу (агонији);

в) завешталац је неспособан за расуђивање и одлучивање.

2) „Завешталац који зна да чита и пише може направити тестамент на тај начин што ће исправу коју му је неко други саставио својеручно потписати у присуству два сведока изјављујући пред њима да је то његов тестамент. Сведоци ће се потписати на самом тестаменту, а корисно је да се назначи њихово својство сведока“ (чл. 69).

Правоваљаност оваквог тестаmenta доведена је у питање:

а) ако завешталац није својеручно потписао, а то ће бити ако се није описменио или је постао неспособан да се потпише (случајеви горе под 1 б), или је сада неспособан за расуђивање и неспособан за одлучивање;

б) ако завешталац није својеручно потписао у присуству два сведока изјављујући пред њима да је то његов тестамент. Ко не може бити сведок одређено је у чл. 73.

3) „Тестамент може завештаоцу саставити по његовом казивању судија среског суда, који ће претходно утврдити идентитет завештаоца. Пошто завешталац овакав тестамент прочита и потпише, судија ће потврдити на самом тестаменту да га је завешталац у његовом присуству прочитао и потписао“ (чл. 70).

а) Судија ће најпре утврдити идентитет завештаоца, ако то чини помоћу сведока, исти морају бити веродостојни, и најбоље је да су испитани у присуству завештаоца.

б) Од судије састављени тестамент завешталац мора прочитати и потписати, ако пак није у стању да прочита тако састављени тестамент, чл. 71 наређује: да ће тако састављени тестамент судија „прочитати завештаоцу у присуству два сведока па ће онда завешталац у присуству истих сведока тестамент потписати, или ставити на њега свој рукознак, пошто изјави да је то његов тестамент. Сведоци ће се потписати на самом тестаменту. Судија ће на тестаменту потврдити да су све ове радње извршене“.

в) Завешталац ако није у стању да прочита он мора схватити садржину прочитаног, што неће бити случај ако је неспособан за расуђивање (душевно болестан, душевно поремећен, ненормалне свести, и тсл. као под 1б).

III. — Душевно оболели. — Неспособност за расуђивање а с тим и неспособност за одлучивање постоји код следећих душевних обољења (*psychosis*):

1) манично-меланхолично душевно обољење (*psychosis maniacodepressiva*) састоји се из маничне фазе, слободног интервала те меланхоличне фазе (*Ibid.* с. 362 и д.). Кад је изразита фаза обољења у манији због суманутих идеја величине, бујице мисли, интрапсихичког немира, еуфорије и тсл., неспособан је за расуђивање, — а у меланхолији, убог суманутих идеја ништавила, сагрешења, спорости мисли, интрапсихичког кочења дубоког афекта жалости и сугестивности, такође су неспособни за расуђивање. — У слободном интервалу, кад су без симптома душевног обољења, онда су способни за расуђивање. — Најтеже је проценити болесникову способност

за расуђивање у време преласка из једног у друго психичко стање; нарочито кад је слободни интервал релативног здравља временски кратак, онда постоји прикривање (дисимулација) симптома душевног обољења.

2) *paranoia* одликује се разноврсним суманутим идејама (високог порекла, пророштва, хипохондрије, величине, достојанства, прогањања и тужакања) али без халуцинација (*Ibid.* с. 357 и д.). Под упливом оваквих суманутих идеја њихова способност за расуђивање је стално проблематична. — Тачно је да ако делатност проистиче или има узрочне везе са болесниковим суманутим идејама, онда је неспособан за расуђивање и правни акт је без вредности;

3) *shizofrenia*, тзв. младалачко лудило (*schizophrenia*) најчешће душевно обољење код нас, јавља се у различитим видовима (*dementia simplex*, *hebefrenia*, *katatonija*, *schizophrenia paranoides*) са појавама халуцинација, суманутим идејама, с интелектуалним оштећењима, с моторним немиром или укоченошћу (ступором), са говором без везе, што све чини да постоји неспособност за расуђивање (*Ibid.* с. 369—390). — Обољење почиње у младим годинама и током дугог трајања може имати релативна побољшања (за краће или дуже време) као што се и лечењем може произвести терапијско опорављање. У оваквим случајевима способност за расуђивање у сваком датом случају мора процењивати стручњак, психијатор, јер у многим случајевима сумануте идеје болесник дисимулира;

4) *прогресивна парализа (paralysis progressiva)* настаје најчешће у доба око 40 година због раније заразе сифилисом. Јавља се као дементни облик (упадљиво је брзо оглупљење), депресивни облик (упадљив жалостан афекат), експазиван облик (као манично или алкохолисано стање) и агитирани облик (још са моторним немиром). — Свакад постоје халуцинације и сумануте идеје и потпуна неспособност расуђивања. — Прогресивна парализа се лечи, од резултата лечења зависиће и побољшање способности расуђивања. И у најбољем залечењу остају сугестибилни, најчешће од блиских сродника што се мора имати свакад у виду (*Ibid.* с. 404—413).

5) *Падавица (epilepsia)* може бити наслеђена (*genuina*) и симптоматична, као симптом неког другог најчешће можданог обољења или повреде (*Ibid.* с. 391—404). — Главне појаве су: велики епилептични напад, мали епилептични напад, стања ћудљивости и присилности и сумрачна стања. — Код извесних (мањег броја) падавичара наступа убрзо оглупљење (*dementia epileptica*) те су стално неспособни за расуђивање. — Код већег броја падавичара (неоглупљених) постоји ипак неспособност за расуђивање: пре и после великог и малог напада, за време стања ћудљивости и присилности и у свима сумрачним стањима. — Од симптоматичних епилепсија (*Ibid.* с. 398) од важности је епилепсија посттрауматика, нарочито Џексонова (*Jackson*) падавица, која кад се не лечи често може довести до оглупљења, а с тиме и до неспособности за расуђивање.

IV. — *Душевна поремећења* — Неспособност за расуђивање а с тим и неспособност за одлучивање постоји код следећих *душевних поремећења*:

1) *сугестија и хипноза* (*Ibid.* с. 126). Усвајање туђих судова и мишљења догађа се свакодневно и од душевно просечних (нормалних) људи, али од значаја је кад их усвајају душевно болесни, душевно поремећени, ментално закржљали, те оглупљене и излапеле особе и особе у свима психичких несређеним (неуравнотеженим) привременим стањима, кад су поводљиве, наводљиве, сугестибилне да прихвате туђе судове и мишљења, да буду наговорене да нешто учине или не учине што се догађа не само код психички ненормалних но и при многим телесним (органиским) обољењима. — Све ово ваља имати у виду при процењивању способности за расуђивање односно при казивању своје воље.

Најтежи облик сугестије је *хипнотично стање* кад постоји и неспособност расуђивања (*Ibid.* с. 127—131).

2) *Хистерија* (*Ibid.* с. 171—189) истиче се својим настраним карактерним особинама које могу бити мало упадљиве за лаике, а каткад неиздржљиве за све оне који су присиљени на заједнички живот. — Разумљиво је да због лабилности емоција (расположења), бујне маште, аутосугестибилности и обожавања сопствене личности — и расуђивање с одлучивањем није као код душевно просечних људи, па отуда и њихово делање није „нормално“, — али способност за расуђивање долази у питање само у тежим случајевима показане настраности.

3) *Алкохолизам* долази у обзир најпре:

а) *alcoholismus acutus* (обична опивеност), (*Ibid.* с. 260—268). Способност за расуђивање постоји код завешталаца још кад је особа у стању гуцнутости и ћефлеисаности (*Ibid.* с. 262) мада и тад могу бити сугестибилни или лакоумни; а поремећена и непостојећа већ је у стању припитости (због смањене самокритике), (*Ibid.* с. 263), као и у поднапитости (*Ibid.* с. 264) и напистести (*Ibid.* с. 264—266);

д) *дипсоманија* (повремени наступ пијења) траје неколико дана, потом дуже времена апстиненца. За време фазе пијења и потом током 3—4 дана трезњења болесник је неспособан за расуђивање (*Ibid.* с. 272);

в) *хронично пијанство* (*alcoholismus chronicus*). У прво време морална осећања алкохолмана постају извитоперена, настрана, отупљена а потом с временом и интелектуално осиромашују. Према томе и способност за расуђивање зависи од ових моралних и интелектуалних фактора уопште, а посебно од моментаног стања опивености (*Ibid.* с. 274—286);

г) *суманута љубомора алкохолмана* (*Ibid.* с. 281). Због суманутих идеја постоји неспособност за расуђивање као завештаоца.

4) *Опиомани, морфиномани*. Током извесног времена остају способни за расуђивање (односно способни за завештаоца), али познато је да хронична употреба опиума односно морфиума измењује целокупну личност уживаоца дроге, те тако постаје пословно неспособан и неспособан за тестирање (*Ibid.* с. 287—289).

5) *Тровања* могу бити с претежним соматским и неуропсихичким последицама. — Неуропсихичке последице могу бити краткотрајне, привремене али и дужевремене односно трајне. — Хронично стање нарочито испољавају тровања оловом, живом, арсеном, бензином, бромом, главницом и

угљенмоноксидом, као и у случајевима Амнестичног Корзаковљевог синдрома, — кад долази у питање способност за расуђивање.

6) *Соматске и заразне болести* испољавају поред органских симптома увек и слабије или упадљивије психичке поремећаје (*Ibid.* с. 322—330). — Упадљиви психички поремећаји чешће се запажају: у уремичним стањима, у пелагри, у бунилу свих инфективних болести, у кахектичним стањима болесних од злоћудних тумора. Сви ови болесници су субјективни а врло често, и неспособни за расуђивање. Ово важи и за већину случајева запаљења мозжаница и мозга (*meningitis, encephalitis*).

7) *Повреде и тумори мозга*. — Потрес мозга (*commotio cerebri, Ibid.* с. 318—320) пропраћен је губитком свести, а потсм често поремећењем свесности (успореност и отежаност свих психичких функција, нарочито схватања и дезоријентација, а накнадно ретроградном амнезијом). Каткад се на потрес мозга надовезује „комоциона психоза“. — Доклегод трају ови психички поремећаји болесник је неспособан за расуђивање. — Тумори (и метастазе) мозга пружају различите слике психичких поремећаја зависне од седишта израслина у мозгу с општом појавом нагњечења мозга (*contusio cerebri*). Према томе од места жаришта у мозгу зависиће привремена или с погоршањима настала неспособност за расуђивање, каткад рано настала каткад тек пре агоније.

8) *Женска психотична стања* могу се каткад појавити у вези с функцијама менструације, дефлорације, трудноће, побачаја, порођаја, дојења и климактерија (*Ibid.* с. 339—344). Сва ова патопсихичка стања имају чешће кривичноправни значај. Кад су погоршана збуњеношћу, несхватањем и дезоријентацијом, онда ваља проценити и способност за расуђивање. — *Климактеријум* пак истиче се мање значајном психичком неуравнотеженошћу, али понекад и са психотичним стањима (депресивним, парафреним), са суманутим идејама и халуцинацијама кад су и неспособни за расуђивање (*Ibid.* с. 343).

9) *Старосне душевне ненормалности*. — *Предстарачко, инволутивно* доба може проћи без нарочитих психичких промена, али каткад и са инволутивном меланхолијом, кататонијом, парафренијом, или са Пиковом односно Алхајмеровом болешћу кад је неспособан за расуђивање (*Ibid.* с. 345, 346).

Атеросклероза. У извесних особа постоји без промена способност за расуђивање, али у случајевима атеросклеротичне депресије (меланхолије), бунила, постапоплектичних стања (тј. после психичких оштећења због крвављења у мозгу) и насталог оглупљења или сугестибилности (*Ibid.* с. 346) способност за расуђивање долази у питање.

Старосно доба каткад је праћено излапелешћу (*dementia senilis simplex*), такође сугестибилношћу (*Ibid.* с. 348, 349) и неспособношћу за расуђивање. Неспособност за расуђивање постоји и у случајевима: *melancholia, paraphrenia* и *persecutio senilis* (*Ibid.* с. 350, 351).

10) *Ронац (агонија)*, — смрт може настати (брзо) код дотле психички просечног човека (на пример: приликом убиства односно задеса здраве особе) или може настати код особе која је боловала од (тешке) исцрпљујуће болести са аутоинтоксикацијом. У првом случају изјаве учињене пред уми-

рањем већином су учињене са способношћу за расуђивање а у другом случају изјаве последње воље су учињене у предропачком, предагоналном стању, пошто у насталом ропцу тешко да могу бити дате. — Ропец представља скуп свих оних појава код умирућег које предходе лаганој смрти (*Ibid.* с. 521).

У предагоналном (предропачком) стању каткад постоји могућност вршења правних радњи. Њихова вредност процењиваће се на основу психичког стања у коме се самртник тада налазио, тј. да ли је још могао да правилно расуђује. Често се болесник налази у стању дремовности, занетости са бунцањем, те спонтано или на питања мрмља, неповезано или бесмислице, или је сугестиван. Због свега тога постоји већ неспособност за расуђивање (*Ibid.* с. 521, 522).

V. — *Душевно заостали* — (душевно закржљали) су: идиоти (*idiotismus*), слабоумни (*imbecillitas*) и плиткоумни (*debilitas mentis*). Идиоти и њима блиски слабоумни неспособни су за расуђивање и не могу бити завештаоци.

Плиткоумне особе представљају прелаз између слабоумних и психички просечних људи те их је тешко одвојити од приглувих, тупавих, глупавих и ограничених особа као и од неких психопата са настраношћу карактера (*Ibid.* с. 421—425). Већина их је запослена, али уколико имају знатнију имовину то потребују помоћника старатеља. Њихова тестваторска способност мора се процењивати од случаја до случаја.

VI. — *Тестамент умрлих особа*. — Догађа се да се каткад оспорава завештење већ умрлог завештаоца. То може бити случај:

а) кад су познати детаљи душевног стања здравља завештаоца (на пример, у сумњивим случајевима постојање историјата болести психијатријских клиника или болница; постојање описа и мишљења незаинтересованих лекара односно психијатора, и тсл.) и случај:

б) кад нема веродостојних или нема потпуних (деталјних) података о здравственом стању преминулог завештаоца. — У оваквим случајевима неопходно је потребно прикупити податке о животу и раду, о сналажењу у професији из времена завештања, о карактерним особинама, о симпатијама и антипатијама и о менталним особинама завештаоца, такође и писмену заопштавштину и то од већег броја материјално незаинтересованих као и објективних познаника, те на основу свега донети закључак о способности за расуђивање завештаоца.

Др. Душан М. Јевтић

RÉSUMÉ

Dispositions testamentaires faites dans un état psychique anormal

En vertu de la loi des successions et de la psychopathologie judiciaire, l'auteur expose ses vues sur les dispositions testamentaires faites dans les états psychiques anormaux.

Tout d'abord il interprète l'importance des facultés des hommes de juger sainement et de prendre des décisions au moment de faire leurs

d' dispositions testamentaires, puis il cite la validité légale d'un testament, ensuite il passe a l'exposé des cas de dispositions testamentaires faites par des personnes *en état de psychopathie*, psychosis (psychose maniaque-dépressive, paranoïa, schizophrénie, paralysie progressive et épilepsie), — effectuées de la part des *déséquilibrés* (par ex.: par des personnes et état de suggestion ou d'hypnose, par des personnes hystériques, alcoolisées ou des alcooliques et narcomanes, des personnes empoisonnées, atteintes de maladies somatiques et infectueuses ou de lésions et de tumeurs du cerveau, dans des états psychasthéniques de femme, de la part des personnes séniles et atteintes d'artériosclérose, et au moment de l'agonie), — ainsi que par des personnes *dont l'âge mental est inférieur à l'âge physique* (oligophrenia).

A la fin, l'auteur fait mention des cas de testaments suspects des personnes déjà décédées.

ВОЈНИ СУД

Војни суд као посебни правосудни орган може се пратити кроз историју. Он постоји данас у већини земаља и назива се „војни суд“, „ратни савет“ (*conseil de guerre*), „марцијални суд“ (*court martial*) и сл. Ипак, неке земље не познају војно правосуђе, бар не у време мира. Тако је, на пример, у скандинавским земљама — у Норвешкој, Данској и Шведској, даље у С. Р. Немачкој и Аустрији. Кривична дела војних лица у тим земљама расправљају редовни судови.

Настанак и постојање војних судова образлаже се разним разлозима: потребом за постојањем привилегованих посебних судова и привилегисањем вој. лица у односу на остало становништво; потребом владајуће класе (претежно буржоазије) да строгим третирањем кривице вој. лица спречи угрожавање армије од борачке масе; потребом за посебним специјализованим судовима за посебна војно-кривична дела; потребом заштите вој. тајне; околношћу да су вој. судови неопходни у рату, па је зато корисно да већ у време мира постоји њихово језгро, итд. С друге стране, било је и има мишљења која оспоравају оправданост постојања вој. судова. Противници постојања вој. судова износе противразлоге: постојање вој. судова противно је начелу једнакости свих грађана пред законом јер се за посебну категорију грађана (за вој. лица) образују посебни судови; постојање вој. судова не може се правдати ни разлозима народне одбране или вој. тајне: данас се све више изграђује такав систем народне одбране који у себи сједињује напоре целог народа против нападача. Одбрана земље није више ствар само армије већ целог народа. Савремена схватања о народној одбрани предвиђају такав систем обуке, васпитања и организације којим мобилише за одбрану све људске и материјалне изворе земље. Није довољно обезбедити борбену готовост армије већ треба обезбедити борбену готовост земље и нације. Стога све оно што о одбрани земље треба да знају припадници армије треба мање-више да знају и сви грађани. Према томе, потребе народне одбране или чување вој. тајне не оправдавају постојање војних судова; разлог који постојање вој. судова оправдава чињеницом да војним лицима треба да суде посебни, тј. вој. судови, своди се у ствари